

Апаров А. М.

*Київська державна академія водного транспорту імені гетьмана
Петра Конашевича-Сагайдачного, доцент кафедри цивільного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

З'ЯСУВАННЯ ПРЕДМЕТУ АДМІНІСТРАТИВНО- ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Предмет правового регулювання є найголовнішим критерієм розмежування і виділення галузей права. У найбільш загальному вигляді можна констатувати, що регулюючий вплив адміністративно-процесуального права здійснюється через систему адміністративно-процесуальних відносин, учасники яких діють в межах наданих їм прав і покладених на них обов'язків, внаслідок чого сама діяльність осіб, як беруть участь в процесі, є результатом здійснення прав або виконання обов'язків, тобто, адміністративно-процесуальні відносини є об'єктом правового регулювання, а адміністративно-процесуальна діяльність виступає предметом такого регулювання.

Оскільки відношення до проблеми адміністративного процесу нині є дискусійним, то і визначення предмета адміністративно-процесуального регулювання не має чітких меж. Слід сказати, що предмет адміністративного процесуального права складають не лише відносини, пов'язані із захистом порушеного права, але і відносини, пов'язані з бажанням забезпечити свої права у разі загрози їх порушення або припущення про можливе порушення.

Предметом адміністративно-процесуального права є система суб'єктивних публічних прав, свобод і інтересів, що охороняються законом; сукупність правил, що нормують суб'єктивні публічні права, свободи і інтереси; сам адміністративний процес, що включає в себе сукупність адміністративних проваджень юрисдикційного та неюрисдикційного характеру, як спосіб реалізації, охорони та захисту цих прав, свобод і інтересів.

Очевидно, що за умов належного розвитку даних відносин і їх правової регламентації, даний блок соціально-правового середовища буде дуже об'ємним, наближеним по своїй масштабності до правових галузей цивільно-процесуального і кримінально-процесуального права. Саме цей оцінний критерій, на нашу думку, є фактором необхідності вичленення адміністративного процесу із загальної системи адміністративного права і надання адміністративному процесуальному праву статусу самостійної галузі права. Нині в юридичній науці практично затвердилася думка про те, що адміністративно-процесуальні відносини вимагають певного відособлення в системі адміністративного права. На думку К. С. Бельського, коло суспільних відносин, що становлять предмет сучасного адміністративного права, не обмежується сферою державно-управлінських відно-

син, і охоплює ще два їх види: поліцейські відносини і відносини в сфері адміністративної юстиції. Виділяючи в сучасному адміністративному праві три підгалузі: управлінське право («адміністрація»), поліцейське право («поліція») і право адміністративної юстиції («юстиція»), даний автор визначає адміністративний процес як особливий процесуальний порядок розгляду в суді адміністративного позову громадянина на незаконні дії посадовця (органу управління) і забезпечення прав громадянина шляхом відміни неправомірного управлінського або поліцейського акту». Автор вважає, що матеріальні норми права адміністративної юстиції – це інститут адміністративного права, а процесуальні норми – підгалузь адміністративного права (Бельський К. С. К вопросу о предмете административного права // Государство и право. – 1997. – № 11. – С. 21).

Узагальнюючи сказане, можна зробити наступний висновок про те, що сьогодні відсутнє формальне визначення адміністративного процесуального права в якості самостійного правового утворення, усі передумови такого розвитку вже склалися:

- сформувалася і активно розвивається соціально-правове середовище (група суспільних відносин, що утворюються з приводу порушення (загрози порушення) публічних прав, свобод і законних інтересів),
- є певне правове регулювання (КУпАП, КАСУ),
- потрібно якісне перетворення правового регулювання за допомогою створення відповідного самостійного правового акту, наприклад, Адміністративно-процесуального кодексу України.

Отже, говорити про предмет адміністративного процесуального права не як про групу адміністративно-правових відносин, а як про самостійну основу реалізації адміністративно-процесуального регулювання, вважаємо не лише за можливе, але і потрібним. Наукове пізнання повинне випереджати соціальний розвиток, а не відставати від нього, тому доктринальне оформлення питань предмета адміністративного процесуального права сьогодні має пріоритетне значення.

На нашу думку, базисними особливостями відносин, що становлять предмет адміністративно-процесуального права, є: публічно-правова суть порушеного права (свободи, інтересу), суб'єктний склад цих правовідносин – одним з суб'єктів завжди є владна сторона.

Таким чином, під предметом адміністративного процесуального права слід розуміти систему суб'єктивних публічних прав, свобод і інтересів, що охороняються законом; сукупність правил, що нормують суб'єктивні публічні права, свободи і інтереси і сам адміністративний процес як спосіб реалізації, охорони та захисту цих прав, свобод і інтересів.